

Macek, Petr; Kalina, Petr; Sedláčková, Simona

**Český hudební slovník osob a institucí : pravidla pro autory - seznam zkratk –
aktualizovaný stav 2010 (certifikovaná metodika)**

Musicologica Brunensia. 2010, vol. 45, iss. 1-2, pp. [283]-297

ISBN 978-80-210-5303-8

ISSN 1212-0391 (print); ISSN 2336-436X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115289>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PŘÍLOHY – APPENDICES

PETR MACEK – PETR CH. KALINA – SIMONA SEDLÁČKOVÁ A KOL., BRNO

ČESKÝ HUDEBNÍ SLOVNÍK OSOB A INSTITUCÍ
Pravidla pro autory – seznam zkratk – aktualizovaný stav 2010
(certifikovaná metodika)

První hudebně lexikografické práce, které formou hesel zachycovaly jednotlivé personální či kolektivní nositele národní nebo regionální hudební kultury, začaly v evropském prostoru vznikat na přelomu 18. a 19. století. Z těchto prací se postupně vyvíjel specifický žánr odborné muzikologické literatury, jenž specifikoval kritéria tvorby hesláře a precizoval metodiku zpracování jednotlivých hesel. Kolem poloviny 20. století se k těmto osobním lexikonům zaměřeným na určitou regionálně či národnostně vymezenou hudební kulturu přidaly hudebně lexikografické práce, jež danou problematiku reflektovaly hesly věcného typu.

Stejným vývojem prošla i lexikografická reflexe české hudební kultury, která byla často chápána jako fenomén utvářející se na teritoriu českých zemí za přispění několika etnik. V této souvislosti je nutné zmínit německy psaný „umělecko-historický“ lexikon Bohumíra Dlabáče, který vyšel v roce 1815 a byl připravován již od konce 18. století. Po etablování české muzikologie jako vědeckého oboru ve druhé polovině 19. století vyvstala potřeba sepsání nové lexikografické práce, která by navázala na Dlabáčovo dílo a byla koncipována v souladu s dobovou vědeckou metodickou výbavou. K naplňování tohoto záměru došlo až v meziválečném období díky aktivitám brněnských muzikologů Graciána Černušáka a Vladimíra Helferta. Jejich snahy vyvrcholily dlouho po Helfertově smrti, až v první polovině 60. let minulého století, kdy se péčí pracovníků brněnské univerzitní muzikologie podařilo vydat dvousvazkový *Československý hudební slovník osob a institucí*, který obsahuje cirka 11.000 hesel o fyzických a právnických osobách spojených s hudební kulturou Československa nebo historických českých zemí a Slovenska. Po vydání tohoto díla byl na Filozofické fakultě brněnské univerzity založen Kabinet hudební lexikografie (dnes Centrum hudební lexikografie), kde začal vznikat věcný doplněk osobnímu slovníku. Toto rozsáhlé dílo bylo vydáno péčí redaktorů Jiřího Fukače, Jiřího Vyslouzila a Petra Macka až v roce 1997 pod názvem *Slovník české hudební kultury*. O tři roky později bylo završeno další monumentální hudebně lexikografické dílo, jež vyšlo na půdě Sudetoněmeckého hudebního ústavu

v Řezně jako dvoudílný *Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien*. Tento slovník obsahuje biografická i věcná hesla týkající se problematiky německé hudební kultury na teritoriu českých zemí.

Od konce 60. let uvažovala česká muzikologická obec o aktualizaci *Československého hudebního slovníku osob a institucí*. Bylo potřeba rozšířit jeho heslář, jelikož na domácí hudební scénu nastoupila řada dalších činitelů a rozvojem hudebně historického bádání bylo také objeveno množství dosud nereflaktovaných osobností. Soudobá hudební historiografie rovněž přinesla nová fakta, takže některá hesla bylo nutno rozšířit a zkvalitnit. V návaznosti na původní biografický slovník bylo rozhodnuto, že nový hudebně lexikografický projekt ponese název *Český hudební slovník osob a institucí*. Projekt byl započat v roce 2001 pod redakčním vedením Jiřího Fukače, Petra Macka a Mikuláše Beka. Po Fukačově úmrtí v roce 2002 byl redakční tým postupně rozšířen o Simonu Sedláčkovou, Petra Ch. Kalinu, Ivana Poledňáka, Karla Steinmetze a Martina Celhofferu. Redakční tým se pravidelně setkává na pracovních schůzkách.

Dosavadní hudebně lexikografické práce reflektující českou hudební kulturu měly charakter tištěných publikací. Počet informací, které je nutné zahrnovat do podobných lexikografických projektů, roste geometrickou řadou, s čímž se prestižní zahraniční hudební encyklopedie vyrovnávají zkracováním časových intervalů mezi aktualizovanými reedicemi. Podobnou praxi si však mohou dovolit jen ekonomicky silná nakladatelství, která svá díla vydávají ve světových jazycích (nejčastěji v angličtině a němčině); mohou tím pádem své výsledky uplatnit na velkém (prakticky celosvětovém) trhu. Česká hudební encyklopedie musí počítat s mnohem menším uplatněním. Z těchto důvodů je *Český hudební slovník osob a institucí* primárně koncipován jako elektronická databáze přístupná na internetu. Zvolená forma má minimální výrobní náklady, umožňuje k jednotlivým heslům připojovat prakticky neomezené množství příloh (obrázků, notového materiálu a především zvukových ukázek), dovoluje značný uživatelský komfort v podobě fulltextového prohledávání, vyhledávání podle kategorií, doby či místa působnosti, provazování jednotlivých hesel nebo přímé odkazy na další internetové zdroje. Elektronická podoba rovněž dovoluje koncipovat lexikon jako stále otevřený projekt, v němž je možné doplňovat heslář a neustále aktualizovat jednotlivá hesla. Zvolené řešení také umožňuje operativní zpětnou vazbu mezi redakcí slovníku a jeho uživateli v případě potřeby doplňků nebo zjevných nedostatků. Konečně, knižní podoba může být od elektronického slovníku v případě nutnosti kdykoliv odvozena. Pro *Český hudební slovník osob a institucí* bylo vyvinuto speciální programové redakční prostředí, jež umožňuje aplikovat všechny zmíněné aspekty. Slovník se nachází na adrese www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník.

Jednotlivá hesla jsou v Českém hudebním slovníku osob a institucí řazena do následujících kategorií:

- Skladatelé hudebních děl opusového charakteru.
- Reprezentanti dění v oblasti populární, respektive i folklórní hudby.

- Autoři zhudebňovaných textů (libretisté, básníci, textaři).
- Výkonní hudebníci v oblasti umělé hudby.
- Činitelé spojení s hudebním divadlem (kromě výkonných hudebníků, tj. zvláště dramaturgové, režiséři, scénografové apod.).
- Umělci spjatí s tanečním divadlem a tanečníci.
- Hudební publicisté, kritici, muzikologové a autoři jakýchkoliv odborných či popularizačních textů o hudbě.
- Hudební pedagogové.
- Činitelé působící v dalších zprostředkovatelských kontextech hudební kultury (organizátoři hudebního života, reprezentanti oblasti agentáže, zvukoví režiséři atp.).
- Umělci-nehudebníci, pro něž byla hudba námětem tvorby (spisovatelé, výtvarníci ad.).
- Hudební soubory, tělesa a spolky.
- Hudebně divadelní a taneční soubory.
- Muzikologické instituce.
- Hudební periodika.
- Instituce v oblasti hudebního průmyslu (tiskaři, nakladatelství, gramofonové firmy ad.).
- Hudebně zprostředkovatelské instituce (typu agentur).
- Výrobci hudebních nástrojů (individuální i firemně institucionalizované).

Je zřejmé, že u činnosti mnoha osobností dochází k prolínání či slučování jednotlivých kategorií (skladatel může být zároveň muzikologem, interpretem i hudebním pedagogem). Elektronická forma slovníku umožňuje v takových případech zařadit heslo hned do několika kategorií zároveň. Příslušné heslo tak může být vyhledáno v rámci každého ze zvolených typů.

*

Vzhledem k finanční náročnosti projektu a relativně omezenému počtu uživatelů nemůže být slovník financován na komerčním základě. Je nabízen zdarma a pro jeho užívání není nutná internetová registrace. Projekt je financován pomocí grantů z Grantové agentury České republiky, Ministerstva kultury České republiky a finančními prostředky Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Elektronická forma slovníku snižuje náklady na zveřejnění, získané grantové prostředky tak mohou být efektivně využity na zaplacení odborné práce autorů jednotlivých hesel, redaktorů nebo pomocných technických či administrativních sil.

Subjektem vystupujícím ve vztazích s autory je Masarykova univerzita, jíž autoři za autorský honorář poskytují práva na užívání a šíření textů v elektronické i knižní podobě s vyhrazeným právem redakčních zásahů. V případě kolektivního autorství nebo inovace hesel jsou v textech hesel jasně vyznačeny podíly jednotlivých autorů, což může v delším časovém horizontu hrát významnou roli mj. vzhledem k případné „pramenné“ funkci slovníku.

Český hudební slovník osob a institucí je rovněž navázán na výuku Ústavu hudební vědy FF MU, který pro studenty oboru Hudební věda pravidelně vypisuje výběrový dvousemestrální Hudebně lexikografický seminář. V tomto kursu se studenti pod pedagogickým vedením Petra Macka a Petra Ch. Kaliny seznamují s teoretickými zásadami hudebně lexikografické práce a prakticky si osvojují metodiku tvorby hesel pro Český hudební slovník osob a institucí. Autorský kolektiv slovníku je tak pravidelně rozšiřován o vybrané absolventy těchto seminářů.

PRAVIDLA PRO TVORBU HESEL

1. Rozsah a kategorizace hesel

Povaha elektronické edice sice sama o sobě nevyžaduje žádná drastická omezení rozsahu celku i dílčích hesel, ani jejich krácení složitým a leckdy komicíky působícím systémem zkratk (s výjimkou bibliografických údajů) atp., avšak jednak je jisté, že i kdybychom „napsali, vše co víme“, vzniknou texty různě dlouhé (kvantitativně diferencované), jednak kategorizace podle rozsahu je aktem určitého hodnocení, jemuž se nelze vyhnout, tedy kvalitativní korekcí onoho zmíněného hlediska kvantitativního.

1.1 Hesla kategorie A

Relativně neomezená rozsahem jsou hesla nejvyšší kategorie, která by měla uvést veškerá relevantní fakta biografická, bibliografická i další (např. z historie receptce díla atd.), i když by samozřejmě neměla překročit ve výkladových partiích jistý obvyklý limit (neměla by tedy suplovat celou knižní monografii osoby nebo instituce). Obvyklý rozsah hesla kategorie A je 10 normostran (18 000 znaků včetně mezer) vlastního textu bez seznamů a bibliografie.

Tato hesla mohou být typograficky rozdělena do kapitol. Obsah (členění na kapitoly) bude uveden za úvodním odstavcem (záhlavím) povšechně charakterizujícím objekt. V případě skladatelů je obvyklé členění podle periodizace tvorby a jednotlivých hudebních druhů. U ostatních typů objektů bude nejobvyklejší chronologická periodizace aktivity.

Seznam skladatelské tvorby by měl být v tomto případě úplný, pokud jsou u nejvýznamnějších děl zjištělná první provedení (např. u oper), měla by být tato uvedena. Před vlastním seznamem tvorby jsou uvedeny hlavní edice. U jednotlivých položek se uvádí místo a vrocení prvního vydání skladby. Srovnání předních zahraničních encyklopedií ukazuje, že úplná unifikace seznamů díla je nedosažitelná. Výsledná podoba obvykle závisí na podobě katalogu či tématického katalogu díla, pokud existuje.

Seznam muzikologické tvorby je výběrový (nelze například zpracovat všechny drobné články Nejedlého, Helfertovy atd., zejména pak kritiky). V případě interpretů jsou významné výkony registrovány ve vlastním textu, seznam nastu-

dovaných rolí či skladeb se neuvádí. V případě aktérů na scéně nonartificiální hudby je uváděna kompletní či výběrová diskografie.

1.2 Hesla kategorie B

Hesla druhé kategorie (B) podávají zejména životopis a výklad kontextu tvorby či činnosti mnohem výběrověji nežli hesla kategorie první, i když usilují o relativní úplnost a plynulou celistvost výkladu. Rovněž tato hesla se člení do kapitol. Seznam tvorby (viz výše) by se mohl snažit o úplnost, pokud je ovšem dílo takto známo. Rozsah hesla kategorie B bez seznamů a bibliografie je 4 až 10 normostran (7 200 až 18 000 znaků včetně mezer).

1.3 Hesla kategorie C

Hesla třetí kategorie (C) by byla faktograficky silně výběrová ve všech ohledech a samozřejmě již nečleněná do kapitol nebo odstavců. Rozsahově by bez příloh neměla překročit čtyři normostrany (7 200 znaků včetně mezer), avšak i toto je absolutní maximum, spíše by mělo jít o 2,5 normostrany (4 500 znaků), spodní hranicí je 1 normostrana (1 800 znaků včetně mezer). U skladatelů by byla tvorba jen povšechně charakterizována, s vyzvednutím některých závažnějších nebo zajímavých děl. Seznam díla ovšem může i u takto rozsáhlých hesel usilovat o úplnost, např. v případě autorů staršího období, u nichž jsou naše znalosti životopisu skromné a je zachován relativně malý počet skladeb.

1.4 Hesla kategorie D

Hesla čtvrté kategorie – registrují u zjevu zcela regionálního významu, u osob, o kterých není dostatek informací, nebo které teprve nastupují atp. pouze základní data o životě, působnosti, případně o tvorbě, přičemž rozsahem jsou pod třetí kategorií, tedy do 1 normostrany (1 800 znaků), ovšem obvykle v rozsahu jednoho odstavce, často jen o několika větách.

Vedle těchto rozsahově rozličných hesel, od „rozostřeného“ informativního hesla kategorie D až po úplné vypsání problematiky heslem kategorie A, budeme tvořit i rozsahově různě velká hesla s neúplnou strukturou nebo torzovitým podáním problematiky života, tvorby, recepce atd., a to ve dvou speciálních případech:

Jednak jde o hesla osob (zejména ze vzdálenější minulosti), kde větší nebo menší část životopisu, resp. nějaké jiné problematiky je prostě neznámá. I když půjde o osobu mimořádného významu, takže podobně jako v první kategorii se budeme snažit říci vše, co víme, heslo prostě zůstane rozsahově menší z uvedených důvodů.

Jednak takto budeme koncipovat hesla cizích osob, jejichž biografie, tvorba, působnost atd. bude vyložena jen partikulárně ve vztahu ke kulturnímu kontextu českých zemí (mnozí renesanční mistři, vídeňští klasikové atd. atd., až po Zemlinského). Samozřejmě zde odpadnou i seznamy tvorby (pokud bude tvorba uvedena, pak jen ve vztahu k českému kontextu působnosti).

2. Forma dodání textu

Text hesla je obsažen v textovém formátovaném souboru, který umožňuje různou typografickou úpravu textu. Autoři dodají texty v elektronické podobě ve formátu Microsoft Word či .rtf. Doporučeno je užití řádkování 1.5 a fontu Times New Roman velikosti 12.

Je třeba ukládat každé heslo jako samostatný soubor pojmenovaný podle názvu hesla. Texty je třeba dodávat hlavní redakci v Brně a nejlépe též v kopii redaktorovi, který s autorem hesla jednal. Přesné podmínky dodání stanoví autorská smlouva.

3. Struktura textu hesla

Heslo má následující závaznou strukturu:

1. Záhloví
 - a. Název hesla (jméno instituce, u osob příjmení a jméno) včetně alternativních názvů uváděných v závorce;
 - b. charakteristika (definice) oboru činnosti (profese);
 - c. datum a místo narození a úmrtí, u institucí zahájení a ukončení činnosti.
2. Obsah (členění dalšího textu, uvádí se jen u hesel členěných na kapitoly v kategorii A a B)
3. Vlastní text

Obsahuje životopisný či historický výklad se zhodnocením díla či aktivity. Tvoří hlavní obsah slovníkového hesla.
4. Přílohy
 - a. Seznam díla (děl hudebních, literárních, vědeckých spisů a studií atp.), v případě hudebních děl obsahuje odkazy na hlavní edice a první vydání, u aktérů ve sféře nonartificiální hudby je ekvivalentem seznamu díla diskografie;
 - b. diskografie (uvádí se zejména ve sféře nonartificiální hudby a u interpretů);
 - c. literatura;
 - d. uložení primárních pramenů (rukopisy, pozůstalost, archiv instituce atp.).
5. Podpis(y) autora či autorů

3.1 Metodika zpracování jednotlivých částí textu hesla

3.1.1 Záhlaví

1. Název hesla

- a. Jméno uvádíme v podobě, v jaké je osoba či instituce používala, či jak je standardně užíváno v literatuře. V případě nečeských etnik uvádíme v originální podobě (např. u Němců „Karl“, nikoliv „Karel“).
- b. V případě institucí, jež v historii měnily názvy, uvádíme u stále existujících institucí aktuální jméno, u ostatních jméno obvyklé.
- c. U osob uvádíme ve struktuře **Příjmení, Jméno** (odděleno čárkou).
- d. U osobností z historických šlechtických rodů používáme před rodovým jménem předložku „z“, „ze“, u cizích jmen např. „von“ či „de“. Přitom ovšem zejména u starších období doporučujeme v souladu s dosavadní hudebně lexikografickou tradicí názvy hesel typu „Arnošt z Pardubic“, nikoliv „z Pardubic, Arnošt“. V novější době v mnoha případech může nabývat původní predikát podoby příjmení, tedy místo „z Lobkovic, Jiří“ jen „Lobkovic, Jiří“. To je důležité zejména s ohledem na abecední řazení hesel v databázi slovníku. V některých případech však zřejmě bude nezbytné sáhnout k oné formě názvu, jež začíná „z“. Šlechtické tituly (kníže, hrabě apod.) se uvádějí za jménem, např. „Kounic, Václav hrabě“.
- e. U institucí případně uvádíme podtitul oddělený tečkou: „**Nemour. Spolek pro povznesení hudby v Čechách**“.
- f. Cizí ženská jména uvádíme v originální podobě, tedy např. v němčině nepřechylujeme.
- g. Celý název hesla je sázen **tučně**, od charakteristiky oboru činnosti je název (nenásleduje-li v závorce alternativní jméno) oddělen čárkou.

2. Alternativní jména

- a. Alternativními jmény se rozumějí:
 - i. u žen rodné jméno (příjmení) nebo příjmení po provdání, nejsou-li názvem hesla, např. **Goldsteinová, Antonína** (provd. Štěpánková) **Votavová, Anna** (roz. Novotná);
 - ii. vlastní jméno, je-li hlavním názvem hesla obecně užívaný pseudonym, např.: **Janů, Petra** (vl. jm. Petru, Jana);
 - iii. původní příjmení a jméno, je-li názvem hesla nově přijaté jméno;
 - iv. pseudonym, je-li hlavním heslem původní příjmení;
 - v. různé způsoby psaní téhož jména, vyskytující se v pramenech a literatuře, včetně počestlých verzí jmen německých apod.;
 - vi. chronologicky upořádaná různá jména téže instituce;
 - vii. názvy přípravných oddělení dětských sborů
- b. Alternativní jména se uvádějí v kulaté závorce za názvem hesla, píše se normálním písmem, jsou uváděna příslušnou významovou zkratkou či sloslovím „psán/a též“.

Významové zkratky jsou:

rozená – roz.
 provdaná – prov.
 vlastním jménem – vl. jm.
 původním jménem – pův. jm.
 pseudonym – pseud.

- c. V případě více alternativních jmen jsou jednotlivá jména oddělována středníkem, za závorkou s alternativním jménem či jmény následuje čárka.

3. Charakteristika oboru činnosti (profese)

- a. Přináší stručnou a výstižnou definici oboru činnosti či profesního působení, např. skladatel, operní režisér, operní pěvkyně, houslař, pěvecký spolek apod. Východiskem je typologie vytvořené pro potřeby hesláře, jež je ovšem specifikována a konkretizována.
- b. V případě aktivit ve více oblastech se uvádějí všechny relevantní obory, přičemž pořadí vyjadřuje význam činnosti v jednotlivých oblastech, např.: **Smetana, Bedřich** (Smetana, Friedrich), skladatel, dirigent, pianista, hudební kritik a pedagog.
- c. Za charakteristikou oboru činnosti se píše čárka.

4. Datum narození a úmrtí nebo zahájení a ukončení aktivity instituce

- a. Data jsou uváděna slovně „narozen“, „zemřel“, „založen“ apod., nikoliv zkratkami. Mezi datem a následujícím údajem o místě je čárka, čárka je rovněž mezi údaji o narození a úmrtí.
- b. Data se píší arabskými číslicemi, po tečkách následují mezery, např. 17. 1. 1762.
- c. Není-li známo přesné datum, uvádí se údaje známé (např. jen rok), přibližnost se vyjadřuje výrazy „asi“, „okolo“, „před“, „po“, případně se uvádí jen období, např. 1. pol. 18. stol.

5. Místa narození a úmrtí

- a. Údaje o místě narození a úmrtí se uvádějí vždy za příslušným datem v nominativu, jsou odděleny čárkou, např.: narozen 17. 9. 1671, Opolí (Slezsko), zemřel 18. 12. 1730, Praha.
- b. Je-li místo v českých zemích a nedošlo-li k podstatným změnám názvu, užívá se současný topografický název lokality podle naposled platného lexikonu obcí. Jde-li o osadu, uvádí se na prvním místě její název a dále v závorce se zkratkou „o.“ název samosprávné obce, ke které v současné době patří.
- c. Pokud bylo místo v době narození nebo úmrtí samosprávnou obcí, která se později stala součástí většího celku, uvádí se původní název a v závorce současná příslušnost k novému celku, např.: Líšeň (Brno).
- d. U míst, jež byla přejmenována (názvy např. počestěny) se uvádí současný název, pokud je to potřebné, uvádí se v závorce se zkratkou „pův.“ původní název nebo v případě dočasného přejmenování se slovem „tehdy“ dočasný název, např. „Zlín (tehdy Gottwaldov)“.
- e. U zaniklých lokalit se uvádí původní název doplněný v závorce zkratkou „z. l.“ (zaniklá lokalita).

- f. K upřesnění polohy obce, je-li to třeba (např. u měst většinou nikoliv), uvádíme v závorce v genitivu nejbližší větší město po předložce „u“, nejlépe to, které bylo od roku 2003 pověřeno výkonem státní správy (nové malé „okresy“), např. Velké Přítočno (u Kladna).
 - g. Pokud je místo úmrtí totožné s místem narození, neopakuje se název a je nahrazen slovem „tamtéž“.
6. Záhloví je ukončeno tečkou. Za koncem odstavce záhlaví se vynechává řádek, pak následuje vlastní text, případně obsah.

3.1.2 *Obsah*

U hesel kategorií A může být za záhlavím po vynechání řádku uváděn obsah vlastního textu členěného na kapitoly. Členění je jednoúrovňové, jednotlivé kapitoly jsou označeny velkými písmeny, po nichž následuje tečka. Obsah zahrnuje také přílohy.

Např.:

- A. Biografie
- B. Dílo do roku 1861
- C. Dílo od roku 1862
- D. Recepce
- E. Seznam díla
- F. Literatura

3.1.3 *Vlastní text*

Při koncipování textu je třeba respektovat následující zásady:

1. Užívá se zásadně minulého času, kromě situací, kdy popisovaný stav trvá (žijící osoby, existující instituce);
2. užívají se závazně předepsané zkratky; křestní jména zásadně rozepisujeme;
3. pro cizí lokality se užívá dnes obvyklý český ekvivalent, pokud existuje (Londýn, Lipsko, ale nikoliv Svinibrod apod.);
4. mají-li instituce vžitě české názvy, pak se užívá těchto názvů (např. Spolek pro soukromé provozování hudby), při prvním výskytu lze v závorce uvést původní cizojazyčný název;
5. u osob, jež v českých zemích působily jen část života či se v českých zemích „jen narodily“, je důraz položen na část života spojenou přímo s českými zeměmi a dále na bohemikální aspekty jejich díla a recepci v českých zemích (Mozart, Mahler apod.), heslo pak v žádném případě neusiluje o úplnost v postižení života a díla;
6. názvy děl v textu jsou sázeny kurzívou;
7. Časová rozmezí se typograficky značí takto: 1979–81, tedy pomocí pomlčky a bez mezer před a za pomlčkou. V textech dodaných elektronicky je třeba užívat důsledně tohoto znaku, nikoliv krátkého rozdělovníku -. Typo-

- graficky jde o odlišné znaky, v editoru Microsoft Word je „pomlčka“ psána např. pomocí kombinace kláves Ctrl a Num – (tedy minus na numerické klávesnici). Tomuto znaménku nepředchází a nenásleduje mezera;
8. V případě koncertních a divadelních sezon se užívá lomítka mezi letopočty, např. sezona 1865/66. Druhý letopočet se zkracuje na dvě číslice, nejde-li o poslední rok století, např. 1899/1900.
 9. Vzhledem k charakteru elektronické podoby textu slovníku, jež umožňuje fulltextové prohledávání, se v zásadě nepoužívá odkazů na jiná hesla. Výjimkou jsou dvojice či „trsy“ hesel, jež spolu velmi úzce souvisejí a jež zpracovává též autor, který zajistí konciznost odkazů. Tak lze omezit redundanci informací. Příkladem mohou být hesla **Gustav Brom a Orchester Gustava Brom**a. V takovém případě je možné použít odkazu typu *viz Brom, Gustav*, slovo viz je psáno kurzívou a název příslušného hesla tučně.
 10. Je-li text členěn na odstavce, začínají odstavce zásadně od začátku řádku (neodsazovat první řádek pomocí tabelátoru či mezeríku!!!). Odstavce jsou ukončeny stiskem klávesy Enter. Výsledné grafické odlišení odstavců bude prováděno v rámci redakčního zpracování textů.

3.1.4 Přílohy

3.1.4.1 Seznam díla

Seznam díla je povinnou součástí hesel kategorií A až C u osob – skladatelů a dalších tvůrců (zejména ve sféře nonartificiální hudby). V případě hesel typu B a C a případně i u hesel typu A (zejm. ve sféře nonartificiální hudby) nemusí seznam usilovat o úplnost. U skladatelů artificiální hudby by ovšem o úplnost usilovat měl, zejména v kategorii A, ale i B. V principu by seznam díla měl být členěn podle hudebních druhů (např. vokální, klavírní, komorní, symfonická, operní tvorba apod.). U aktérů na scéně nonartificiální hudby může suplovat seznam díla diskografie. V případě interpretů seznam výkonů (repertoáru, rolí atp.) neuvádíme, důležité výkony jsou jmenovány přímo v textu hesla. U autorů textů o hudbě uvádíme v příloze seznam literárního díla, zpravidla výběrový.

3.1.4.1.1 Dílo hudební

Porovnání zpracování seznamů díla v předních světových hudebních encyklopediích ukazuje, že unifikace je v tomto případě zvláště obtížná. V podstatě vychází většina seznamů z publikovaných tematických katalogů a závisí na jejich informační úplnosti. V principu by jedna položka seznamu měla obsahovat tyto informace:

1. Název skladby v původním jazyce;
2. číslo skladby v příslušném katalogu (tematickém), pokud existuje;
3. v případě oper a operet počet jednání;
4. autoři a spoluautoři textu, jde-li o vokální dílo;

5. doba vzniku (nejlépe rozpětí let);
6. první vydání (údaj o druhu edice – např. klavírní výtah či partitura, místo a rok vydání);
7. odkaz na další významné edice.

Samotnému seznamu díla je předaslán seznam souborných a kritických vydání díla.

3.1.4.1.2 Dílo literární

U literárně činných osob zahrne seznam díla patrně vždy určitý výběr, v případě muzikologů knižní publikace a rozsáhlejší, významné studie. Údaje o publikacích se řídí pravidly pro bibliografii (viz níže). Zpravidla se seznam literárního díla člení na:

- I. Dílo knižní
- II. Ostatní

3.1.4.2 Diskografie

Diskografie se uvádí zejména u aktérů na scéně nonartificiální hudby a u interpretů. Obvykle je výběrová. Řazení titulů je chronologické. V případech hodných pozornosti se uvádí za názvem v závorce firma (label) a rok vydání (je-li znám). Možný je rovněž volnější způsob odkazování na participaci na nahrávkách souborů či jiných sólistů.

3.1.4.3 Literatura

3.1.4.3.1 Formát bibliografických údajů

- Jednotlivé tituly v seznamu literatury jsou řazeny **chronologicky** od nejstarších k nejnovějším;
- Bibliografické údaje je třeba uvádět v následujícím formátu:
Příjmení, křestní jméno: Název. Podtitul (Místo vydání rok).
Např.: Bartoš, Josef: Prozatímní divadlo a jeho opera (Praha 1938). Záznam je zakončen tečkou.
- Jednotlivé záznamy jsou uváděny ve sloupci, každý na zvláštním řádku, řádky jsou ukončeny jako odstavce (stiskem klávesy Enter).
- V případě souhrnných pojednání, nejsou-li vybavena rejstříkem, je třeba uvádět i údaj o stranách takto:
Buchner, Alexandr: Hudební sbírka Emiliána Troldy (Praha 1954, s. 87–88).
- Rozmezí stran je vyznačeno pomocí pomlčky –, nikoliv rozdělovníku -. Pomlčce nepřechází a nenásleduje mezera.
- Vydavatele knih neuvádíme. Pokud však autor považuje za potřebné vydavatele zmínit (vlastní náklad, katalog výstavy a jiné specifické publikace), uvede jej ve formátu: (místo vydání, vydavatel rok).

- Na časopisecké studie se odkazuje v tomto formátu:
Volek, Tomislav: K otázce vzniku českých pastorel (Hudební rozhledy 10, 1957, č. 18, s.774).
- Na studie ve sborníku odkazujeme takto:
Holý, Dušan: Karel Vetterl jako hudební folklorista a muzikolog (in: Musicologica Brunensis, Praha 2005, s. 119–123).
- Odkaz na novinový článek by měl mít tuto strukturu:
Db [= Josef Srb Debrnov]: Václava Máničku Lipsko nepřijalo (Národní listy, 24. 5. 1898).
- Zásadně uvádíme **křestní jméno autora!**
- Názvy časopisů se nezkracují.
- Seznam povolených zkratk často citovaných slovníků a souhrnných hudebně historických pojednání je uveden ve zvláštní příloze. Např. na druhý svazek Československého hudebního slovníku osob a institucí se odkazuje v seznamu literatury takto: ČSHS.
- Jde-li o zkratku titulu s více vydáními, odkazuje se na vydání číslicí (horním indexem) před číslem svazku či rokem vydání, např.: Gerber ²II, 1813.
- Pokud jde o zkrácený údaj zahrnující odkaz na stránky, je formát následující: Kamper 1936 (s. 20–21).
- Na hesla v Otevřené encyklopedii Wikipedia běžně neodkazujeme. Pokud je však heslo ve Wikipedii jedinečným zdrojem informací, uvádíme tuto encyklopedii v seznamu literatury v kategorii Lexika, a to ve formátu: Wikipedia.
- V případě neznámého roku vydání užíváme zkratky b. r. a v hranaté závorce případně následuje předpokládaný rok, v případě neznámého místa vydání užíváme zkratky b. m., v hranaté závorce následuje případně předpokládané místo vydání.

3.1.4.3.2 Členění seznamu literatury

Seznam literatury by měl být členěn minimálně na dvě části za předpokladu, že obsahuje data z níže uvedených okruhů, nadpisy částí jsou sázeny **tučně kurzívou**:

I. Lexika

II. Ostatní

Pokud nelze seznam literatury vnitřně členit, uvádíme do seznamu literatury tituly přímo bez dalšího členění.

V případě rozsáhlejších hesel kategorie A a B, případně i C a D, je zpravidla třeba členit seznam literatury podrobněji. Je vhodné vycházet z následujícího modelu, který lze podle potřeby modifikovat:

I. Lexika

II. Katalogy, bibliografie, soupisy, diskografie

III. Edice notových pramenů (ikonografie, dopisy, deníky a osobní výroky, skicy, vzpomínky, memoárová literatura), notové prameny jsou uváděny v oddíle Dílo hudební.

IV. Dílo, styl, vlivy**V. Provozování a recepce**

VI. Speciální problémy, sborníky (např. „Novákův“ či „Sukův“) a periodika (např. ročenky spolků).

Jednotlivé tituly následují pod nadpisem po vynechání řádku.

3.1.4.4 Uložení primárních pramenů

V této části je uvedeno uložení pozůstalosti a dalších hlavních souborů pramenů, jsou-li tyto údaje známy.

3.1.5 Podpis(y) autora (autorů)

Pokud je celé heslo dílem jednoho autora nebo autorského týmu s nerozlišeným podílem práce, uvádí se plná jména kurzívou na konci textu s vynecháním jednoho řádku oddělována pomlčkou v abecedním pořadí se zarovnáním vlevo, např.:

Mikuláš Bek – Jiří Fukač – Petr Macek

Pokud mají jednotlivé části textu hesla různé autory na úrovni kapitol či alespoň odstavců textu, uvádí se jména autorů vždy bezprostředně za dotýčnou částí textu po vynechání jednoho řádku se zarovnáním vlevo.

Pro potřeby autorskoprávní je ovšem nezbytné vyjádřit u týmových textů podíl autorů v procentech, a to v poznámce pod podpisem. Tento údaj bude v elektronickém systému zachycen ve speciálním databázovém poli, jež může být zobrazeno i čtenáři. Pokud u týmového hesla údaj o podílu není v poznámce je předpokládán rovný podíl všech autorů.

ZKRATKY A ZNAČKY

AMU Akademie múzických umění

apod. a podobně

atd. a tak dále

Brockhaus-Riemann Brockhaus-Riemann-Musiklexikon in zwei Bänden (ed. Carl Dahlhaus a Hans Heinrich Eggebrecht, 2 svazky, Wiesbaden – Mainz 1978–1979)

b. m. bez místa vydání (v seznamu literatury)

b. r. bez roku vydání (v seznamu literatury)

č. číslo

ČSHS Československý hudební slovník osob a institucí I (Praha 1963), II (Praha 1965)

ČSS Čeští skladatelé současnosti (ed. Alena Martínková, Praha 1985)

DČHK Dějiny české hudební kultury 1890/1945. I. 1890/1918 (Praha 1972), II. 1918/1945 (Praha 1981)

Dlabacz Gottfried Johann Dlabacz: Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien (3 svazky, Prag 1815)

ed. editor

EJ Antonín Matzner, Ivan Poledňák, Igor Wasserberger a kolektiv: Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Část jmenná – Československá scéna (Praha 1990)

Grove⁵ Grove's Dictionary of Music and Musicians (ed. Eric Blom, 9 svazků, London⁵ 1954)

HSPK Jiří Vysloužil: Hudební slovník pro každého. II. Díl. Skladatelé a hudební spisovatelé (Vizovice 1999)

JAMU Janáčkova akademie múzických umění

Kotek 1 Josef Kotek: Dějiny české populární hudby a zpěvu I. 19. a 20. století (do roku 1918) (Praha 1994)

Kotek 2 Josef Kotek: Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918–1968) (Praha 1998)

LdM Lexikon zur deutschen Musikkultur Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien (2 svazky, München 2000)

MAB Musica antiqua Bohemica

MEH Malá encyklopedie hudby (ed. Jaroslav Smolka, Praha 1983)

MGG¹ Die Musik in Geschichte und Gegenwart (ed. Friedrich Blume, 16 svazků, Kassel – Basel 1949–1979)

MGG² Die Musik in Geschichte und Gegenwart (ed. Ludwig Finscher, 10 + 17 svazků, Kassel – Basel 1999 ad)

MuzE Muzykalnaja enciklopedija (6 svazků, ed. Jurij Vsevolodovič Keldyš, Moskva 1973–1982)

MSN Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí (7 svazků, Praha 1925–1933)

např. například

NewGrove¹ The New Grove Dictionary of Music and Musicians (ed. Stanley Sadie, 20 svazků, London 1980, reprint s malými opravami 1981)

NewGrove² The New Grove Dictionary of Music and Musicians. Second Edition (ed. John Tyrrell, 29 dílů, London 2001. V elektronické podobě jako www.grovemusic.com)

op. opus

OSN Ottův slovník naučný (28 svazků, Praha 1888–1909)

OSNND Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému (6 dílů vždy po 2 svazcích, Praha 1930–1943)

PHSN Pazdírkův hudební slovník naučný. II. Část osobní. Svazek první. A – K (ed. G. Černušák a V. Helfert, Brno 1937), Svazek druhý. L – M (Brno, vydávání zastaveno 1941)

pol. polovina (ve spojení se stoletím apod.)

prov. provdaná

pseud. pseudonym

pův. jm. původním jménem

Quoika Rudolf Quoika: Die Musik der Deutschen in Böhmen und Mähren (Berlin 1956)

resp. respektive

roz. rozená

Rieger Slovník naučný (ed. František Ladislav Rieger, 12 svazků, Praha 1860 – 1890)

Riemann 12 Riemann Musiklexikon. Personenteil A – K (ed. Wilibald Gurlitt, Mainz 121959). Personenteil L – Z (ed. Wilibald Gurlitt, Mainz 121961)

rkp. rukopis

s. strana

SČHK Slovník české hudební kultury (Jiří Fukač – Jiří Vysloužil – Petr Macek (ed.), Brno 1997)

stol. století

sv. svatý(á)

tj. to jest

tzn. to znamená

tzv. takzvaný

vl. jm. vlastním jménem

vyd. vydání

zvl. zvláště

ATTACHMENT

Summary

CZECH MUSIC DICTIONARY OF PERSONS AND INSTITUTIONS RULES FOR AUTHORS – ABBREVIATIONS LIST – UPDATE 2010 CERTIFIED METHODICS

Czech Music Dictionary of Persons and Institutions in its conception links to the two-volume Czechoslovak Music Dictionary of Persons and Institutions (1963 and 1965). The editorial team of the Cabinet for Music Lexicography, part of the Institute of Musicology, Faculty of Arts, Masaryk University, Brno (Jiří Fukač, Petr Macek and Mikuláš Bek), started the implementation of the project in 2001. Regarding the extent of the task, the *Czech Music Dictionary of Persons and Institutions* is primarily conceived as an electronic on-line database accessible via internet. The chosen presentation requires minimum maintenance costs, allows unlimited volume of addenda to individual entries to be attached, offers significant user-friendly comfort in the form of full-text search, and facilitates the feedback between the editorial board and the users etc. A special editorial software was developed for the *Czech Music Dictionary of Persons and Institutions* which allows all the mentioned aspects to be applied. The dictionary can be reached at www.ceskyhudebnislovník.cz. The text summarizes the updated version of rules of writing the entries and includes also a list of abbreviations.

